

Vural Hoşgörür

Muğla Sıtkı Koçman University, vuralhosgorur@mu.edu.tr, Muğla-Turkey

<http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2016.11.3.1C0657>

EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAŞAM BOYU ÖĞRENMEYE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

ÖZ

Günümüzde eğitim politikalarının yönlendiricisi olarak karşımıza çıkan yaşam boyu öğrenme, Avrupa Birliği tarafından genel olarak üç boyutta değerlendirilmektedir. Bunlar; ekonomik gelişme, kişisel gelişme ve kendini gerçekleştirme, demokratik anlayış ve eylem için yaşam boyu öğrenmedir. Bu çalışmada, Eğitim Fakültesi öğretim elemanlarının Avrupa Birliği tarafından belirlenmiş olan bu boyutlar bakımından yaşam boyu öğrenme ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Benzeşik (homojen) örnekleme yöntemine göre oluşturulan çalışma grubu, 2015 yılında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görev yapmakta olan on öğretim üyesinden oluşmuştur. Olgu bilim desenine göre desenlenen çalışmada veriler görüşme yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Veri toplamak için araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma problemlerine yönelik soruların oluşturulması için Avrupa Birliği tarafından belirlenmiş yaşam boyu öğrenme boyutları dikkate alınmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Öğrenme, Yaşam Boyu Öğrenme, Kendini Gerçekleştirme, Avrupa Birliği

OPINIONS OF FACULTY MEMBERS OF EDUCATION FACULTY REGARDING LIFELONG LEARNING

ABSTRACT

Appearing as a modern concept shaping the educational policies today, lifelong learning is considered from three aspects by the European Union economic development; personal development and self-realisation; democratic understanding and action. This study aims to determine the opinions of faculty members from Faculty of Education about lifelong learning from these three aspects set by the European Union. Work group was gathered through homogenous sampling method, and comprised of seven faculty members working for the Faculty of Education of Muğla Sıtkı Koçman University, Turkey. The study was designed on the basis of phenomenological studies, and data were collected through interviews. A semi-structured interview guide was used to collect data. Lifelong learning aspects, as determined by the European Union, were taken as basis to construct the questions for research problems. Collected data was examined through content analysis.

Keywords: Education, Learning, Lifelong Learning, Self-Realisation, European Union

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Bilgiye ulaşabilme, bilgiyi yapılandırabilme, üretebilme, yayabilme, rekabet edebilme yeterlikleriyle donanık bireylerle sahip olan toplumlar günümüzde bilgi toplumu olarak adlandırılmaktadır. Breivik'e (2000:5) göre bilgi okuryazarlığı becerileri bilgiye ulaşmada temel oluşturmaktadır. Yaşam boyu öğrenme için bilgi okuryazarlığı önemli bir araçtır. Rekabet edebilme yetenekleri yüksek olan bu toplumlar dünya kaynaklarından daha fazla pay alabilmekte ve giderek daha zengin olmaktadır. Bu nedenle günümüzde toplumlar kendini geliştiren ve yaşam boyu öğrenen bireylere her zamankinden daha fazla gereksinim duymaktadırlar (Bagnall, 2006:257; SCANS, 1991; TÜSİAD, 1999). Yaşam boyu öğrenme yer, zaman, yaş, sosyo-ekonomik düzey, eğitim düzeyi gibi kısıtlamaların olmadığı ve bireylere fırsat eşitliğinin sunulduğu bir süreçtir (Dinevski ve Dinevski, 2004:227; Günüş, Odabaşı ve Kuzu, 2012:309; Preece, 2011:99).

Yaşam boyu öğrenme kavramı ilk kez 1800'lü yıllarda Grundtvig tarafından kullanılmış, temellerini ise Comenius'un görüşleri oluşturmuştur (Wain, 2000:36). Yaşam boyu öğrenme, 1970'li yıllara kadar yetişkin eğitimi kavramı içinde şekillenmiş ve mesleki eğitimin önemini vurgulayan bir süreç olarak ele alınmıştır (Koç, Taş, Özkan ve Yılmaz, 2009). Konuyla ilgili çalışmalar Türkiye'de 1970'li yıllarda başlamıştır. 2000'li yıllarda sıkça konuşulmaya başlanılan yaşam boyu öğrenmenin kapsamı; eğitim sisteminin bütünü, yaşam boyu öğrenecek kişiler yetiştirecek şekilde yeniden yapılandırılacak ve algın eğitim sektöründen olabildiğince yararlanılacaktır şeklinde belirlenmiştir (Güleç, Çelik ve Demirhan, 2012:35). Bu bağlamdaki çalışmalar günümüzde Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde kurulan Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü'nün yönetiminde ve Avrupa Birliği Bakanlığı ile işbirliği içinde yürütülmektedir. Bu kapsamda 9. Kalkınma planı dikkate alınarak 2009-2013 dönemi ile hayata geçen Türkiye hayat boyu öğrenme strateji belgesi önümüzdeki dönemde de (2014-2018) devam etmektedir. 2013 yılında Türkiye'de bir hayat boyu öğrenme veri tabanı oluşturulmuştur (MEB,2014). Yaşam boyu öğrenme, insan yaşamının her alanında devam eden öğrenme faaliyetleri olarak tanımlanmaktadır (Akkoyunlu, 2008; Ersoy ve Yılmaz, 2009:803; Turan, 2005:87).

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Günümüzde öğrenme ihtiyacı sürekli olarak artmakta, bilgi ve becerilere yenilerini katmak gerekmektedir. Bu açıdan yaşam boyu öğrenme toplumların insan kaynağının niteliğinin artmasında önemli bir araç olarak ortaya çıkmaktadır (Aksoy, 2008). Yaşam boyu öğrenme ile ilgili araştırmalar incelendiğinde, yapılan çalışmaların daha çok yaşam boyu öğrenme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Kaya, 2010; Tortop, 2010; Ersoy ve Yılmaz, 2009:803) ve öz yeterlik algısının yaş, cinsiyet, başarı gibi değişkenlerle ilişkisinin araştırılması şeklinde yapıldığı görülmüştür (Akay ve Boz, 2011:281; Aylar ve Aksin, 2011:299; Bal, 2010; Kasap, 2012, vb). Bu çalışmada literatürdeki çalışmalardan farklı olarak, Avrupa Birliği tarafından belirlenmiş "ekonomik gelişme; kişisel gelişme ve kendini gerçekleştirme; demokratik anlayış ve eylem için yaşam boyu öğrenme boyutları"da dahil olmak üzere Eğitim Fakültesi öğretim elemanlarının, yaşam boyu öğrenme kavramı ile ilgili görüşlerini betimlemek ve değerlendirmek amaçlanmıştır.

3. YÖNTEM (METHOD)

3.1. Araştırma Modeli (Research Model)

Eğitim Fakültesi öğretim elemanlarının yaşam boyu öğrenme hakkındaki görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada, öğretim elemanlarının düşüncelerinin ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve

bütüncül bir biçimde ortaya konması amacı ile veriler görüşme yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden olan olgubilim kullanılmıştır. Olgu bilim deseninde farkında olunan ancak derinlemesine bilgi sahibi olunmayan durumlar araştırılmaktadır. Bu çalışmalarda amaç; bireyin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve buna yüklediği anlamları ortaya çıkartmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Veri toplamak için araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış, katılımcılara yedi adet açık uçlu soru yöneltilmiştir. Elde edilen yanıtlar betimsel analiz teknikleri ile irdelenmiş ve sonuçlar tablo haline getirilerek sunulmuştur.

3.2. Çalışma Grubu (Study Group)

Araştırma çalışma grubunun, araştırmamanın merkezindeki olguyu yaşadığı düşünülen ve bu olguyu yansıtabilecek öğretim elemanları arasından seçilmesine özen gösterilmiştir. Bunun için amaçlı örnekleme yöntemlerinden benzeşik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunu, 2015 yılında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesinde çeşitli değişik anabilim dallarında görev yapan on öğretim üyesi oluşturmuştur.

3.3. Veri Toplama Aracı (Data Collecting Instrument)

Veri toplamak için yedi sorudan oluşan bir soru formu geliştirilmiştir. Soruların oluşturulması için öncelikle Avrupa Birliği tarafından belirlenmiş yaşam boyu öğrenme boyutları dikkate alınmış, ayrıca ilgili literatür taranmış ve uzman öğretim elemanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmacı tarafından hazırlanan soru formu, alan uzmanı öğretim elemanları ile birlikte incelenmiştir. Görüş ve öneriler doğrultusunda kapsam geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmamanın çözümlenmesi ve yorumlanmasında görüşme yapılan kişiler kodlanarak (ÖÜ 1, ÖÜ 2...) belirtilmiştir. Verilerin analizinde, sorulara verilen yanıtlar dikkate alınmış, katılımcıların görüşlerini açık şekilde yansıtabilmek için yer yer alıntılara yer verilmiştir. Görüşme yapılan kişilerin görüşlerinin yanında parantez içinde görüşme yapılan elemanın kodu ifade edilmiştir. Parantez içinde belirtilen kodlamada (ÖÜ) öğretim üyesini, sonra gelen rakam katılımcı numarasını ifade etmektedir. Verilerin sunumunda, çarpıcılık (farklı görüş), açıklayıcılık (temaya uygunluk), çeşitlilik ve uç örnekler ölçütleri dikkate alınmaya çalışılmıştır.

İlk olarak katılımcıların yanıtları bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Çözümlemede veriler okunarak katılımcıların ifadelerinin yanına parantez içinde notlar alınmıştır. Bu notlardan hareketle kodlar, tümevarımcı bir çözümlemeyle doğrudan verilerden oluşturulmuştur. Sonraki aşamada, kodlanan ifadeler alan uzmanı üç öğretim elemanı tarafından özenle incelenmiş; benzerlik ve farklılıklarına göre yeniden düzenlenmiş, konu alanıyla ilgisi bulunmayan ifadeler ayıklanmıştır. Benzer olmayan ifadeler üzerinde tartışılmış, hangi ifadelerin hangi kod altında yer alacağına karar verilmiştir (Merriam, 1988; Yin, 1994). Kodlanan ifadeler özgün soru formu tekrar gözden geçirilerek daha özlü ifadelerle yeniden yapılandırılmıştır. Yapılandırmada ifadelerin özgün bir biçimde düzenlenmesine dikkat edilmiştir. Araştırmada iç geçerlik, uzman incelemesi ve katılımcı teyidi alınarak, dış geçerlik ise verilerin ayrıntılı betimlemesi yapılarak sağlanmaya çalışılmıştır. Nitel verilere betimsel analiz teknikleri uygulanmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMALAR (FINDINGS AND DISCUSSIONS)

Çalışmaya Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesinin değişik anabilim dallarından (Eğitim Yönetimi Teftişi Plan ve

Ekonomisi, Eğitim Programları ve Öğretimi, Matematik Eğitimi, Okul Öncesi Eğitimi ve Rehberlik ve Psikolojik Danışmalık) gönüllü on öğretim üyesi katılmıştır. Katılımcıların dördü doçent doktor, altısı yardımcı doçent doktordur. Bunların üçü kadın, yedisi erkektir. Öğretim elemanlarının yarı yapılandırılmış görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgular ve bazı öğretim elemanlarının görüşleri aşağıdaki gibidir.

- **Yaşam boyunca yeni bilgiler öğrenmenin gerekliliği konusundaki görüşleriniz nelerdir?**

Tablo 1. Yaşam boyu öğrenmenin gerekliliği
(Table 1. Necessity for lifelong learning)

Bilginin çok hızlı değişimi	ÖÜ 1-10
Uyum sağlama	ÖÜ 1, 3, 5, 6, 8, 9, 10
Rekabet	ÖÜ 2, 3, 10
Vatandaşlık	ÖÜ 2, 9, 10
Toplumsal barış	ÖÜ 2, 3, 9

Öğretim elemanları yaşam boyu öğrenmeyi insan olmanın bir gerekliliği ve hayatın kendisini bir öğrenme olarak görmektedirler. Öğretim elemanlarına göre bilginin hızla değiştiği, küreselleşen dünyada artık sadece okulda alınan eğitim tek başına yeterli olamamaktadır. "Hayat boyu öğrenmenin olmaması, daha iyi bir şehre giden trende yer olmasına rağmen insanların imkanları çok sınırlı olan kendi köyünde kalması gibi bir şeydir" (ÖÜ 5).

Görüşme yapılan öğretim elemanlarının tamamı değişen dünyada rekabet edebilmenin ancak yaşam boyu öğrenim ile mümkün olabileceğini, bunu gerçekleştirebilmek için de dünyayı ve zamanı takip edebilmek, değişime ayak uydurabilmek ve yapılan işte en iyi olmak gerektiğini söylemektedirler. "Mevcut bilgilerin güncellenmesi günümüzde bir zorunluluktur. Rekabet edebilme pozisyonumuzu düzenlemek için de gereklidir" (ÖÜ 2). "Üretilen her yeni bilgi, kendisinden önce üretilenleri eskitmektedir. Bu durum bireyi işini kaybetmemesi için yeni bilgiler öğrenmeye zorlamaktadır" (ÖÜ 7).

Ayrıca, öğretim üyeleri yaşam boyu öğrenme ile vatandaşlık anlayışının güçleneceğine ve toplumsal barış sağlanabileceğine inanmaktadırlar. İnsanın sürekli bir öğrenme içinde olması onun içinden gelen bir uyarana bağlı olduğu kadar, aynı zamanda yaşam boyu öğrenme becerilerini de kazanmış olmalarına bağlıdır. "Yaşam koşullarının sürekli olarak değişiyor olması insanların bir şekilde kendini yenilemesini ve değişime ayak uydurmasını gerektiriyor. Bu durum ister kendi isteği ile ister dıştan zorlama ile bir mecburiyet haline dönüşüyor" (ÖÜ 9).

- **Sahip olunan bilgilerin yaşamın kalan kısmında yeterli olacağına kişiyi inandıran gerekçeler var mıdır?**

Tablo 2. Öğrenmek istememeyi oluşturan gerekçeler
(Table 2. Creator unwilling to learn Justification)

Öğrenmemenin gerekçesi yoktur	ÖÜ 2, 7
Kişisel yetersizlikler	ÖÜ 3, 4, 5, 6, 10
Alışkanlıklar	ÖÜ 3, 4, 8, 10
Ekonomik nedenler ödül ve teşvik eksikliği	ÖÜ 3, 4
Sorumluluk duygusu özgüven eksikliği	ÖÜ 3, 6, 8, 10
Çevre duyarsızlığı	ÖÜ 8, 10

Görüşme yapılan öğretim elemanlarından ikisi insanın öğrenmek istememesinin hiçbir gerekçesi olamayacağını söylerken, diğer öğretim elemanları insanların öğrenmek istememelerinin çeşitli nedenlerinin

olabileceği görüşündedirler. İnsanların daha önce edindiği bilgileri yeterli görüp, hayatlarının geri kalan kısmında öğrenmek için çaba içine girmemelerinin belli başlı nedenleri olarak aşağıda belirtilen bulgulara ulaşılmıştır. Buna göre; ekonomik ve kişisel nedenler ile felsefi bakış açıları insanların kendilerini geliştirmeleri konusunda önemli unsurlardır. Dört öğretim üyesi öğrenmenin bir maliyetinin olduğunu söylemektedir. Onlara göre, öğrenme gerek ekonomik gerekse sosyal olarak bazı şeylerden vazgeçmeyi gerektirebilir. Bunun yanında, öğrenmek için çaba içine giren insanın öğrendiği yeni bilgilerin kendisine herhangi bir katkı (ekonomik, sosyal) sağlamasının mümkün olmayacak olması onun öğrenme isteğini azaltabilir ve öğrenmeye engel oluşturabilir. "Yeni bilgiler edinmek maliyetlidir" (ÖÜ 3). "Öğrenme çabaları teşvik edilmiyorsa, insanların yükselmesine ve kazanç elde etmesine katkı sağlamıyorsa, insanlar öğrenmede isteksiz davranabilirler" (ÖÜ 4).

On öğretim üyesi yeni bilgilerin insana yeni sorumluluklar yükleyeceğini söyleyerek, bu yeni sorumlulukları yüklenmenin insanın kişisel yeterlik durumuna da bağlı olarak onlara zor gelebileceğini söylemektedirler. Öğretim üyelerine göre insanın bilişsel yapılandırmasını yeni baştan düzenlemesi zor bir iştir ve bu durum öğrenme isteğini olumsuz etkileyebilir.

Öğretim üyelerine göre başka bir durum ise çevredir. İnsan içinde bulunduğu çevre ile iletişimde her hangi bir sıkıntı yaşamıyorsa ve içinde bulunduğu çevre değişime kapalı ise insan yeni bilgilere ulaşma ihtiyacı hissetmeyebilir. "Yaşam boyu öğrenme insanın hayata bakışı ile ilgili olmakla birlikte en önemli etkenin çevre olduğunu düşünüyorum" (ÖÜ 8). "Kişiyi zorlayan bir şey yoksa ya da bunlar sınırlı ise öğrenmeden kaçınılabiliyor" (ÖÜ 9).

Temel okuma yazma, temel teknoloji bilgilerindeki yetersizlikler ile öğrenmeye uzun süre ara verilmiş olması, içinde yaşadığımız bu hızlı değişim çağında öğrenme isteğini olumsuz etkileyebilecek durumlar olarak değerlendirilmektedir. "Temel beceri yeterlikleri eksik olan birey değişiklikleri takip edemediği için değişimi fark etmekte zorlanıyor. Bu durumun öğrenmeyi olumsuz etkilediği söylenebilir" (ÖÜ 9).

- Yaşam boyu öğrenmenin kişisel gelişime katkıları hakkında ne düşünüyorsunuz?

Tablo 3. Kişisel gelişime katkı
(Table 3. Personal development contribution)

Kişi yeni ufuklar ve farklı bakış açıları kazanır	ÖÜ 3, 7, 8, 9, 10
İletişimi kuvvetlenir	ÖÜ 4, 9, 10
Sorunların farkında olur	ÖÜ 6, 10
Yaratıcı düşünme sorun çözme	ÖÜ 1, 2, 3, 6, 9
Karar verme yetenekleri gelişir	
Kendine güven artar aktif birey olur	ÖÜ 3, 4, 5, 7, 10

Görüşme yapılan öğretim üyelerinin yarısının görüşlerine göre, yaşam boyu öğrenme içinde olan bir kişi eleştirel düşünebilme ve eksikliklerini görebilme yeteneği kazanabilir, yaratıcılığı gelişir. "Kişi sürekli öğrenme içinde olduğu zaman kendini de sürekli geliştirir, bu sayede kendine güveni artar, yaşamında daha mutlu ve daha verimli olur" (ÖÜ 4). "Bilgi korku, endişe, pişmanlık gibi duygusal özellikler üzerinde doğrudan etkilidir" (ÖÜ 8). Ayrıca karar verme, sorun çözme gibi davranışlarını geliştirebilir. Bunlara dayalı olarak sorumluluklar yüklenebilir. Çevresi ile iletişimi kuvvetlenen birey kendisi ve çevresi ile ilgili olarak daha objektif farklı bakış açıları geliştirebilir. "İnsan yeni bir şeyler öğrendiği zaman ilk

önce ufku açılır, farklı insanlar tanır ve farklı bakış açıları yakalar" (ÖÜ 1). "Yaşam boyu öğrenme yeteneklerimizi sürekli olarak güncelleyerek eskimemizi, tükenmişlik duygusu yaşamamızı önler" (ÖÜ 10). Kendisi hakkında olumlu düşünceler oluşturan birey toplum içinde daha aktif bir birey olarak yerini alabilir. "Yaşam boyu öğrenme kişinin kendi hakkında daha olumlu düşünceler geliştirmesini sağlar" (ÖÜ 3).

- **Size göre yaşam boyu öğrenmenin toplumsal ve bireysel açılardan ekonomi ile bağlantısı var mıdır?**

Tablo 4. Bireysel ve toplumsal getiri
(Table 4. Individual and social returns)

Ekonomik gerekçelerle ortaya çıkmıştır	ÖÜ 2, 6
Bireysel getirisi var	ÖÜ 1-10
Toplumsal getirisi var	ÖÜ 1-10
Bireysel toplumsal maliyeti var	ÖÜ 1, 4, 5
Kişinin kendi gelişimi önemli	ÖÜ 3
Toplumsal süreçlere katkı sağlar	ÖÜ 9

Görüşlerine başvurulmuş öğretmen üyelerinin çoğunluğu yaşam boyu öğrenmenin zaten ekonomik gerekçelerle ortaya çıkmış fikirlerden birisi olduğunu, bu nedenle de doğal olarak hem bireysel hem de toplumsal bakımlardan ekonomi ile ilişkisi olduğunu ifade etmişlerdir. "Yaşam boyu öğrenme ile tüketim alışkanlıkları etkilenir. Dolaylı olarak hem devlet hem de direkt olarak birey kazanım elde eder" (ÖÜ 9). "Sorumluluklarının bilincine varan birey görev aldığı her işte duyarlı davranır. Her bakımdan savurganlık azalır, tasarruf sağlanır, nitelik artar" (ÖÜ 10). Görüşmelerden elde edilen verilere göre, yaşam boyu öğrenme bir takım etkinlikler gerektirmektedir. Bunun da hem bireysel, hem de toplumsal olarak bir maliyeti vardır. "Bireylerin kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu alarak eğitim maliyetlerinin düşürülmesi bakımından yaşam boyu öğrenme ekonomi ile son derece ilişkilidir" (ÖÜ 5).

Bazı öğretmen üyeleri yaşam boyu öğrenme konusunda asıl amacın bireyin işe yarama duygusu ve var olma duygusu gibi durumların kuvvetlendirilmesi olduğunu, esasen işin ruhunun da bu olduğunu söylemektedirler. Onlara göre bunlar gerçekleştirilebilirse zaten bireysel ve toplumsal kazanç oluşacaktır. "Yaşam boyu öğrenmenin ekonomi ile ilişkisi olabilir ama direkt olarak ekonomiye fayda sağlasın diye beklerseniz olay çok metalaşır ve içindeki ruhu kaybeder" (ÖÜ 3).

- **Yaşam boyu öğrenmenin demokratik anlayış ve eyleme geçme konularındaki katkıları konusundaki düşünceleriniz nelerdir?**

Tablo 5. Demokratik anlayış ve eyleme geçmedeki katkı
(Table 5. Contribution to the promotion of democratic understanding and action)

Farkındalık ve duyarlılık artar	ÖÜ 4, 7, 8, 9, 10
Farklı fikirlere saygı gelişir	ÖÜ 1, 2, 5, 7, 9
Sosyal hayatta daha aktif rol alınır	ÖÜ 2, 3, 6, 10
Toplumsal sorumluluk ve çevre duyarlılığı gelişir	ÖÜ 4, 6, 7, 10
İşbirliği artar	ÖÜ 9

Öğretim üyelerinin görüşlerine göre; demokratik anlayışın temel gereklerinden biri farklı fikirlere saygılı olmaktır. Yaşam boyu öğrenme bireylerin farkındalıklarını artırıp çevreye, topluma, kendilerine karşı olumlu anlayış değişiklikleri geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. "Yaşam boyu öğrenme yolu ile yeni bilgiler elde etme,

bakış açımızı değiştirir, dolayısı ile anlayışlı olmayı da beraberinde getirir" (ÖÜ 8).

Öğretim üyeleri, çevresine duyarlı örgütlü aktif yurttaş olmanın yollarından birisinin sürekli öğrenen birey olmak olduğunu söylemektedirler. Duyarlılığı artan bireyler demokratik yaşam içinde aktif rol alarak daha fazla uyum içine girebilirler. "Öğrenmesini sürekli hale getiren ve öğrenen yurttaş çevresine duyarlı örgütlü ve aktif yurttaşdır" (ÖÜ 6). "Yaşam boyu öğrenme sayesinde toplum düzeni ve sosyalleşme konularında bireylerin kendilerini geliştirip daha aktif roller üstlenebilecekleri söylenebilir" (ÖÜ 3).

Küreselleşen dünya çoğulculuğu gerektirmektedir. Yaşam boyu öğrenme ile insanın çevresinin genişleyeceğini, iletişim ve işbirliğinin daha aktif hale geleceğini söyleyen öğretim üyeleri ayrıca, yaşam boyu öğrenme ile ortam zenginliği sağlanacağı ve vatandaşlık davranışlarının daha nitelikli olacağına inanmaktadırlar. "Gelecekte küresel anlamda ortaya çıkabilecek bir ortak kültüre uyum sağlayabilmek öğrenmenin sürekliliğine bağlı olacak. Bu anlamda yaşam boyu öğrenme uyum sağlamaya katkıda bulunacaktır" (ÖÜ 9).

- **Öğretmen adayı öğrencilere fakültede yaşam boyu öğrenme becerileri kazandırılma konusundaki görüşleriniz nelerdir?**

Tablo 6. Eğitim fakültelerinde yaşam boyu öğrenme becerileri kazandırılması durumu

(Table 6. Gaining the faculty of education lifelong learning skills)

Fakültelerde YBÖ ile ilgili bilgi veriliyor	ÖÜ 4, 9, 10
Fakültelerde YBÖ becerileri kazandırılıyor	ÖÜ 2, 7
Fakültelerde YBÖ becerileri kazandırılmıyor	ÖÜ 1, 3, 4, 5, 6, 9, 10

Görüşme yapılan öğretim üyelerinin çoğu, yaşam boyu öğrenme becerileri kazandırma konusunda Eğitim Fakültelerinde eksiklikler olduğu kanısındadırlar. Öğretim üyeleri Eğitim Fakültelerinde öğrencilere yaşam boyu öğrenme davranışlarını kazandırmak bakımından önemli olabilecek bir ders olan "Topluma Hizmet Uygulamaları" dersi olduğunu ancak bunun kapsamının uygulamasının istenilen davranışları kazandırmak bakımından yeterli olmadığını söylemektedirler. "Öğrenciler yeteneklerini geliştirmek meslek ve meslek sonrası hayatlarında sürekli olarak öğrenerek kendilerini yenilemek konusunda Eğitim Fakültelerinde yeterli donanımı elde edemiyorlar. Öğretim elemanlarının önemli bir kısmı hala geleneksel ve bilgi aktaran bir öğretim anlayışı sergiliyorlar" (ÖÜ 10).

Bunun yanında görüşme yapılan öğretim üyelerinden iki tanesi Eğitim Fakültelerinde yaşam boyu öğrenme becerilerinin kazandırıldığını söylemektedir. "Yaşam boyu öğrenme becerileri kapsamında öğretmen yetiştiren fakültelerde öğrencilerin özellikle kendilerini gerçekleştirmeleri ve toplumsal sorumluluk kazanabilmeleri takım çalışmaları, topluma hizmet uygulamaları ve öğrenci toplulukları vasıtaları ile sağlanmaya çalışılıyor" (ÖÜ 7).

Öğretim üyelerine göre; Eğitim Fakültelerinde öğretmen adayı öğrencilere sürekli öğrenme arzusu taşıma, bilgi teknolojilerini üst düzeyde kullanabilme, sorumluluk alma, kendini yönetme, çevreye duyarlılık, yaratıcı düşünme, problem çözme ve karar verme gibi beceriler yeterli düzeyde kazandırılmamaktadır.

"Fakültede temel beceriler, düşünme becerileri, sorumluluk alabilme, saygınlık kazanma, kendini yönetme gibi beceriler öğrencilere olması gerektiği şekilde kazandırılmıyor. Bunun için önce öğretim elemanlarının bu kavramlara sahip olmaları gerekiyor" (ÖÜ 3). "Yaşam boyu öğrenme becerileri derken okuyan, düşünen, sorgulayan, eleştiren

bireylerin yetiştirilmesinden bahsediliyorsa bu durumun Eğitim Fakültelerinde çok vahim olduğu söylenebilir" (ÖÜ 6).

Yine öğretim üyelerine göre, Eğitim Fakültelerinde yukarıda bahsedilen konularda öğretmen adayı öğrencilere bilgi aktarılmaktadır. Ancak, bu bilgilerin hayata geçirilerek uygulanması konusunda eksiklikler vardır. "Öğretmen adayı öğrencilere Fakültelerde yaşam boyu öğrenme fikri belki veriliyor ama bunun nasıl kullanılacağı, tekniği verilmiyor" (ÖÜ 2).

Yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre, öğretim üyelerinin tamamının yaşam boyu öğrenmenin insan hayatındaki önemini çok iyi bildiği ve buna yeterince yüksek anlam yüklediği anlaşılmaktadır. Ancak, yaşam boyu öğrenme davranışlarını öğrencilere nasıl kazandırabilecekleri konusunda yeterince bilgi sahibi değildirler. "Eğitim Fakültelerinde öğrencilere bilgi aktarılıyor ama bunun kullanılması öğretilmiyor. Bu alışkanlık kazandırılmıyor. Öğrenciler bilgiye ulaşmada yetersiz kalıyor, elde ettikleri bilgiyi de yaşamla bütünleştiremiyorlar" (ÖÜ 4).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Avrupa Birliği, yaşam boyu öğrenmeyi, "bilgi, beceri ve yeterliliği geliştirmek amacıyla yapılan eğitim faaliyetlerinin tümü" şeklinde tanımlamaktadır (Turan, 2005:87). Avrupa Birliğinin; ekonomik gelişme; kişisel gelişme ve kendini gerçekleştirme ve demokratik anlayış ve eylem için yaşam boyu öğrenme şeklinde belirlediği boyutları da içine alacak şekilde organize edilen bu çalışmada elde edilen bulguların betimsel analizi yapılmış ve ortaya çıkan sonuçlar aşağıda açıklanmıştır. Öğretim elemanlarının görüşlerine göre;

Yaşam boyu öğrenmenin en önemli gerekçesinin dünyada bilginin çok hızlı değişiyor olmasının olduğu anlaşılmıştır. Yaşam boyu öğrenme becerilerine sahip bireyler hemen her türlü değişime ve mücadeleye hazırlıklı bireylerdir (Breivik, 2000). Değişime uyum sağlayabilmek için sürekli olarak öğrenme içinde olmak gerekmektedir. Yaşam boyu öğrenme, insana ve bilgiye daha çok yatırım yapma, öğrenme olanaklarını genişletme anlamına gelmektedir (Akkoyunlu, 2008; Lambeir, 2005:349; Polat ve Odabaş, 2008).

Böyle bir dünyada yine de öğrenme konusunda duyarsız ve isteksiz davranan insanlar olabilir. İnsanların öğrenme konusundaki isteksizliklerinin temel nedenleri; ekonomik olanaksızlıklar, öğrenmeye devam etmeleri konusunda özendiricilerin olmaması (Görevde yükselme, ekonomik kazanç, devlet desteği vb, gibi) kişisel yetersizlikler (sorumluluk duygusu, özgüven vb), geçmişte öğrenme konusunda kazanılmış olumsuz alışkanlıklar ve buna bağlı olarak geliştirilmiş olan olumsuz davranışlar, içinde yaşanılan çevrenin değişimci olmayışı gibi nedenlerden kaynaklanması kuvvetle muhtemeldir. Avrupa Birliği istatistiklerinde de çalışma bulgularını destekler sonuçlar vardır. Buna göre; yaşam boyu öğrenmeye katılımın önündeki engeller 2007 yılı verilerine göre; ailevi nedenlerle zaman yokluğu (%40,2), çalışma saatleriyle çakışma (%38,7), çok pahalı olduğu için karşılayamama (%31,2) ve erişilebilir mesafede olmama (%20,8), olarak belirlenmiştir. Bu durumda, ailevi nedenlerle zaman yokluğu ve çalışma saatleriyle çakışma gerekçeleri, yaşam boyu öğrenmeye katılımın önündeki en önemli iki engel olarak ortaya çıkmaktadır (EC, 2012). Özçiftçi ve Çakır (2015:14) tarafından yapılan çalışmada yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile eğitim teknolojisi kullanma yeterlikleri arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişkinin bulunduğu görülmüştür. Uzaktan eğitim tezsiz yüksek lisans programına kayıtlı sınıf öğretmenlerinin, eğitim teknolojisi kullanma yeterlikleri arttıkça yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin de arttığı

kanaatine varılmıştır. Teknolojiyi gerektiği gibi kullanamama yaşam boyu öğrenmeye katılmada bir engel teşkil etmektedir.

Öğretim elemanlarının görüşleri Avrupa Birliği'nin yaşam boyu öğrenme konusunda açıkladığı genel boyutlar bakımından değerlendirildiğinde; yaşam boyu öğrenme yetenekleri geliştiren ve sürekli olarak öğrenme içinde olan bireylerin kendilerine güvenleri artmaktadır. Sürekli öğrenme içinde olan birey farklı bakış açıları kazanır. Sorunlara daha esnek çözümler bulabilirler. Değişime kolay uyum sağlarlar. Yaşam boyu öğrenme esasen ekonomik gerekçelerle ortaya atılmış fikirlerden birisidir. Yaşam boyu öğrenme hem bireysel hem de toplumsal harcamalar gerektirmektedir. Bu harcamalar daha çok örgün eğitim kademesinden çıkmış, ekonomik faaliyetler içinde yerini almış ve aktif çalışma hayatını sona erdirmiş bireyler için daha çok geçerlidir. Öğrenmesini sürekli hale getiren birey doğrudan ya da dolaylı yollardan ekonomik kazançlar elde ederlerken, nitelikli bireylerin ürettikleri nitelikli ürünlerle toplum bakımından da önemli kazançlar söz konusudur.

Yaşam boyu öğrenme ile bireylerin farkındalıkları artmaktadır. Farkındalığı artan bireyler daha duyarlı yurttaşlık davranışları göstermektedirler. Yaşam boyu öğrenme insanların farklı fikirlere hoşgörülü olmalarını sağlayarak demokratik ve sosyal yaşamda bireylerin sorumluluklar yüklenip daha aktif ve eylemci olmalarına katkılar sağlamaktadır. Ancak, sürekli öğrenmenin bu kadar önemli olduğu çağımızda yaşam boyu öğrenme konusunda Türkiye henüz emekleme durumundadır. Kalkınma planlarında ve Milli Eğitim Bakanlığınca bir takım çabalar içine girilmiş olsa bile bunların eksiksiz bir şekilde toplumda yaygın olarak kullanıldığını söylemek zordur. Öğretmen yetiştiren Eğitim Fakültelerinde de maalesef öğretmen adayı öğrencilere yaşam boyu öğrenme konusunda yeterli beceri kazandırılmamaktadır. Eğitim Fakültelerinde öğrencilere salt bilgi aktarımı yapılmaktadır. Davranış kazandırılması konusunda önemli eksiklikler vardır. Yaşam boyu öğrenme ile ilgili bağımsız bir ders yoktur. Coşkun (2009) tarafından yapılan bir araştırmada, üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri düşük düzeyde bulunmuştur. Benzer şekilde Polat (2005) tarafından yapılan üniversite lisansüstü öğrencilerinin bilgi okuryazarlık etkinliklerini gerçekleştirmedeki zorlanma düzeylerinin değerlendirildiği çalışmada; öğrencilerin bu becerilerinin her yönü ile (bilme, erişim, değerlendirme, kullanma ve etik ve yasal kuralları bilme gibi) gelişmediği anlaşılmıştır. Ancak, Karakuş'un (2013:26) bir çalışmasında, öğrencilerin yaşam boyu öğrenme yeterliklerinin iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Sınıf kademesi arttıkça yaşam boyu öğrenme yeterliklerinin de arttığı anlaşılmıştır. Bu durumun okulun meslek okulu olmasından ve uygulama ağırlıklı olmasından kaynaklandığı kanaatine varılmıştır. Öğretim üyeleri yaşam boyu öğrenme becerilerinin kişinin gelişimine olan katkılarını ve yaşamdaki önemini çok iyi bilmekle birlikte, bunları öğretmekte ve uygulanmasının sağlanmasında yetersiz kalmaktadırlar. (Ayra ve Kösterelioğlu, 2015:17; Şahin ve Arcagök, 2014:394), tarafından ayrı ayrı yapılan araştırmalarda, araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri yüksek düzeyde bulunmuştur. Tüm eğitim kurumlarının fiziki ortamları öğrenme faaliyetlerinde kullanılmak ve herkese öğrenme fırsatları sunabilmek için öğrencilerin ve halkın kullanımına kesintisiz olarak açık tutulmalıdır. Yaşadığımız çağ itibarıyla yetiştirdiğimiz bireylerde özellikle de öğretmen yetiştiren Eğitim Fakültelerinde öğretmen adayı öğrencilere yaşam boyu öğrenme anlayışının kazandırılması önemsenmelidir. Öğretmen yetiştirme eğitim programlarında, seçmeli ders havuzlarında yaşam boyu öğrenmede anahtar yeterlikler olarak belirlenen alanlara ilişkin derslere daha fazla yer

verilmelidir. Hızla değişen ve gelişen günümüz toplumlarında, bireylerin yaşam boyu öğrenenler olmaları için bilgi okuryazarlığı vazgeçilmez becerilerdir. Eğitim Fakültelerinde bilgi okuryazarlığı programları uygulamaya konulmalıdır. Bilgi okuryazarlığı becerilerinin öneminin üniversite öğrencileri tarafından anlaşılmasına yönelik bilgilendirme toplantıları düzenlenmesi faydalı olabilir. Fakültelerde öğretim elemanları için yaşam boyu öğrenme programları düzenlenebilir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- Akay, H. ve Boz, N., (2011). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Matematiğe Yönelik Tutumları, Matematiğe Karşı Öz-Yeterlik Algıları ve Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 9(2), 281-312.
- Akkoyunlu, B., (2008). Bilgi okuryazarlığı ve yaşam boyu öğrenme. International Educational Technology Conference (IECT), Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Aksoy, M., (2008). Hayat Boyu Öğrenme Ve Kariyer Rehberliği İlkelerinin İstihdam Edilebilirliğe Etkileri: Otel İşletmeleri Üzerine Bir Uygulama. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aylar, F. ve Aksin, A., (2011). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlilik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma (Amasya Örneği). Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(3), 299-313.
- Ayra, M. ve Kösterelioğlu, İ., (2015). NWSA-Education Sciences, 1C0630, 10(1), 17-28.
- Bagnall R.G., (2006). Lifelong learning and the limits of tolerance. International Journal of Lifelong Education, 25(3), 257-269.
- Bal, H.F., (2010). Öğretmenlerin Fen Öğretimi Öz Yeterlik İnançları ile Bilgisayar Kaygıları Arasındaki İlişki. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, SBE, Mersin.
- Breivik, P.S., (2000). Information literacy for the sceptical library director. IATUL Conference Queensland University of Technology. Brisbane, Queensland, Australia, pp: 1-10. http://educate.lib.chalmers.se/iatul/proceedcontents/utpab/breivik_full.html. (Erişim tarihi: 20.12.2015).
- Coşkun, Y.D., (2009). Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Commission of the European Communities, (2006). Adult Learning: It Is Never Too Late to Learn. Brussels. http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c11097_en.htm.
- Dinevski, D. and Dinevski, I.V., (2004). The concepts of university lifelong learning provision in Europe. Transition Studies Review, 11(3), 227-235.
- EC., (2012). Lifelong Learning Statistics. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Lifelong_learning_statistics.
- Ersoy, A. ve Yılmaz, B., (2009). Yaşam boyu öğrenme ve Türkiye’de halk kütüphaneleri. Türk Kütüphaneciliği, 23(4), 803-834.

- Güleç, İ., Çelik, S. ve Demirhan, B., (2012). Yaşam boyu öğrenme nedir? Kavram ve kapsamı üzerine bir değerlendirme. Sakarya University Journal of Education, 2(3),34-48.
- Günüş, S., Odabaşı, H.F. ve Kuzu, A., (2012).Yaşam Boyu Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(2), 309 -325.
- Karakuş, C., (2013). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme yeterlikleri. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi/Journal of Research in Education and Teaching, 2(3), 26-35, ISSN:2146-9199.
- Kasap, D., (2012). Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları ile Mesleklerine Yönelik Bilgisayar ve İnternet Kullanımları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, SBE, Denizli.
- Kaya, H.E., (2010). Avrupa Birliği Yaşam Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Politikaları. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi EBE, Ankara.
- Koç, M., Taş, S., Özkan, H.H. ve Yılmaz, E., (2009). Türkiye’de Yetişkin ve Yaşam Boyu Eğitime Yönelik Lisans Programı Önerisi. I. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi, Çanakkale.
- Lambeir, B., (2005). Education as liberation: The politics and techniques of lifelong learning, Educational Philosophy and Theory, 37(3), 349-355.
- MEB., (2014) Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi Belgesi ve Eylem Planı. MEB Basım Evi. Ankara.
- Merriam, S.B., (1988). Case study research in education: A qualitative approach. San Francisco, C.A: Jossey-Bass.
- Özçiftçi, M. ve Çakır, R., (2015) Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri ve Eğitim Teknolojisi Standartları Öz yeterliklerinin İncelenmesi. Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama, 5(1), 1-19, ISSN:2147-1908.
- Polat, C., (2005). Üniversitelerde Bilgi Okuryazarlığı Programlarının Geliştirilmesi: Hacettepe Üniversitesi Örneği. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi. SBE. Ankara.
- Polat C.ve Odabaş H., (2008). Bilgi toplumunda yaşam boyu öğrenmenin anahtarı: Bilgi okuryazarlığı. International Educational Technology Conference (IECT), sunulmuş bildiri, Anadolu Üniversitesi. Eskişehir.
- Preece, J., (2011). Research in adult education and lifelong learning. Lifelong Education, 30(1), 99-117.
- SCANS (Secretary’s Commission on Achieving Necessary Skills)., (1991). What Work Requires of Schools: A SCANS Report for America 2000. U.S. Department of Labor, Washington DC. <http://wdr.doleta.gov/SCANS/whatwork/whatwork.pdf>
- Şahin, Ç. ve Arcagök, S., (2014). Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Yeterlikleri Düzeyinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16,394-417.
- Tortop, Ö., (2010). Avrupa Birliği Hayat Boyu Öğrenme Temel Yeterlik Alanları: Türkiye Durumu. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Turan, S., (2005). Öğrenen toplumlara doğru Avrupa Birliği eğitim politikalarında yaşam boyu öğrenme. Ankara, Avrupa Çalışmaları Dergisi, 5(1), 87-98.

-
- TÜSİAD., (1999). Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması. Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (Rapor No: TY 1184/1999). <<http://www.tusiad.org/turkish/rapor/mesleki/mesleki02-1.pdf>> <http://www.bologna-bergen2005.no:1>.
 - Yıldırım, A. ve Şimşek, H., (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (8. Basım). Seçkin Yayıncılık. Ankara.
 - Yin, R.K., (1994). Case study research design and method (2nd Edition). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
 - Wain, K., (2000). The learning society: postmodern politics. International Journal of Lifelong Education, 19(1), 36-53.